

Savant și om de o cumsecădenie rară

Academician **Andrei GALBEN**,
rectorul **ULIM**

Zilele acestea va fi omagiat academicianul **Valeriu CANȚER**. Cu această ocazie voi da o apreciere **locului și** rolului Domniei Sale în știința națională.

Încă pe când eram elev în clasele superioare, urmăream cu un interes deosebit modul prin care unii oameni simpli, datorită muncii lor asidue, deveneau somități, fără a servi regimul politic de atunci. În acest sens am remarcat doi tineri savanți care făceau studii și cercetări în domeniul științelor reale. Devenind student la universitate, am fost impresionat sincer de faptul că pe parcursul a doi ani de zile, doi tineri, unul matematician, altul chimist, la vârsta de 33 de ani deveniseră doctori în științe (echivalentul contemporan - doctor habilitat).

De menționat că în domeniul științelor socio-umane cel mai tânăr doctor în științe a susținut a doua teză la vârsta de 41 de ani. Și nu de aceea că în domeniul științelor socio-umane a fost sau este mai complicat să faci studii superioare și cercetări științifice. Dimpotrivă! în domeniul științelor socio-umane este mult mai simplu să obții studii superioare de doctorat sau să faci cercetări științifice. Cu atât mai mult cu cât acest domeniu de cercetare a fost și rămâne foarte politizat. Orice afirmație că o anumită lucrare științifică din domeniul istoriei, dreptului, limbilor clasice și contemporane, al economiei, psihologiei și din alte ramuri ale acestui domeniu nu sunt scrise la comandă sau în interesele vreunui partid politic nu poate fi decât o glumă. Chiar din primii ani de existență a societății bazate pe fundamentul și aparatul administrativ public, apoi în funcție de evoluția societății antice, medievale, moderne și contemporane, precum și a societăților viitoare în care vor trăi urmașii noștri, s-a îmbrăcat, se îmbracă sau se va îmbrăca veșmântul mentalității și culturii politice multidimensionale a timpului.

În acest sens, cei care activează, realizează cercetări în domeniul științelor reale, sunt mult mai distanți de dependența sau influența politică și realizează studii concrete în funcție de potențialul intelectual acumulat, experiența din domeniu și au un orizont informațional mult mai vast. Aceștia sunt mai ingenioși, mai activi, mai hotărâți și îndrăzneți, mai lucizi și cu capacități analitice mai pronunțate decât colegii din domeniul socio-uman.

În această ordine de idei, breasla fizicienilor ocupă un loc deosebit, plasat în ierarhia superioară a piramidei științei contemporane. Pentru a exemplifica cele spuse, este suficient să

invocăm un exemplu nu de peste hotare, ci chiar din Republica Moldova, și ne vom convinge de faptul, că cei mai buni analiști politici, experți economici etc. sunt specialiști de succes care au făcut studiile superioare inițiale în domeniul fizicii aplicate sau teoretice. Cu alte cuvinte, breasla fizicienilor constituie o categorie de oameni selecți, deosebiți, dedați cu trup și suflet prezentului și viitorului științei de azi și de mâine. Apoi, iată că din această castă deosebită face parte și domnul **Academician Valeriu CANȚER**, specialist și exponent de excepție al școlii naționale a fizicienilor.

Domnia Sa a avut posibilitatea să se evidențieze încă din anii studenției. Fiind dintr-o localitate rurală a cunoscut greutățile vieții de la sat, a fost crunt exploatat de realitatea socialismului, fapt pentru care s-a mobilizat pentru a depăși realitățile crunte ale timpului copilăriei. Și-a pus ca scop nu doar să se desprindă din sclavia rurală de tip sovietic, dar să influențeze benefic societatea prin acțiuni concrete. Această modalitate de gândire și tendința de afirmare le este dată prin codul genetic și de către bunul Dumnezeu doar oamenilor selecți, precum este **Valeriu CANȚER**.

O persoană obișnuită, fără experiență și sprijin administrativ nu ar fi fost capabilă să realizeze ceea ce a reușit Domnia Sa. Dânsul a izbutit deoarece a fost și este o persoană de excepție. În susținerea acestei idei aduc următorul argument. La vârsta de 36 de ani a editat în colaborare cu profesorul universitar din Iași Ion NICOLAESCU, primul manual de “Fizică a corpului solid”, în trei volume. Ulterior acest manual a fost inclus în circuitul studiilor universitare nu doar în Republica Moldova, ci și în România. Mai mult ca atât, această lucrare a fost recomandată pentru utilizare în mai multe centre universitare anglofone din Europa și SUA. După exemplul acestora, Agenția Universitară Francofonă le-a cerut autorilor permisiunea de a utiliza această lucrare în peste 400 de centre de învățământ superior de pe toate meridianele. Este un succes incontestabil. La nivelul relațiilor pe care le are ULIM la oră actuală, nu din auzite, dar din surse directe cu care colaborăm, China și Coreea de Sud au manifestat un interes deosebit față de lucrările academicianului **Valeriu CANȚER** și dorința de antrenare a Domniei Sale în colaborare cu unitățile de cercetare și parcurile tehnologice din aceste țări.

Spuneam că domnul academician Valeriu CANȚER este o persoană neobișnuită, care întruchipează prototipul de excelență al savantului contemporan. El este dedicat întru totul cauzei cercetărilor științifice. Dacă este să analizăm spectrul la al relațiilor științifice internaționale, observăm că interesele cercetărilor privind fizica corpului solid nanotehnologiile sunt plasate într-un circuit fără excepție. Astfel, dânsul conduce de mai mulți ani în comitet de cercetare în domeniul **fizicii stării condensate** din cadrul Institutului Unificat de Cercetă Nucleare de la Dubna (Rusia). De remarcat că acest comitet activează savanți din peste 20 de state ale lumii și colaborează concomitent cu peste 70 (de instituții de profil.

Deci o importanță deosebită pentru viitor Republicii Moldova au cercetările științifice rezonanță internațională și care generează profit. De aceea, exemplul academicianului Valeriu CANȚER de antrenare în cercetări științifice de importanță majoră pentru prezent și viitor, în special energia nucleară și spațiul cosmic, constituie un exemplu activitate nobilă, demnă de a fi urmată de multitudinea de savanți, cu precădere din științele reale.

La mulți ani, Domnule Președinte Valeriu Canțer!